Asiantuntijalausunto 14.9.2026
Raija Huhtanen

Perustuslakivaliokunnalle

Pyydettynä lausuntona hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi yleistukilain, työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain sekä yleisistä kielitutkinnoista annetun lain muuttamisesta (HE 109/2026 vp) esitän kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi etuus, kotoutumistukena maksettava yleistuki. Sitä maksettaisiin työttömälle työnhakijalle, joka ei täytä työttömyysturvalain mukaista työssäoloehtoa, joka on asunut Suomessa alle kolme vuotta edeltäneen 10 vuoden aikana ja joka on taloudellisen tuen tarpeessa. Etuus olisi tavanomaista yleistukea pienempi. Suomessa asumisaikaan rinnastettaisiin muussa EU-maassa, ETA-maassa ja Sveitsissä asuttu aika. Vaatimusta joko työssäoloehdon täyttämisestä tai maassa asumisajasta ei sovellettaisi, jos henkilö täyttää laissa säädettävän kielitaitovaatimuksen. Työvoimaviranomaisen olisi huolehdittava siitä, että kohderyhmään kuuluva työnhakija pääsee palvelutarvettaan vastaavaan palveluun viimeistään, kun työnhaku on ollut voimassa yhteensä kuusi kuukautta. Uudistus koskisi vain lain voimaantulon jälkeen Suomeen muuttavia henkilöitä.

Esitys sisältää myös ehdotuksen, jolla poistettaisiin rajoitus tilapäisen suojelun perusteella oleskeluluvan saaneen henkilön oikeudesta yleistukeen. Käytännössä muutos koskisi Suomessa oleskelevia ukrainalaisia henkilöitä ja asettaisi heidät nykyistä yhdenvertaisempaan asemaan muiden työttömien työnhakijoiden kanssa yleistuen myöntämisessä (perustelut s. 81–82). – Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.4.2027. (s. 1).

Rajaan tarkasteluni koskemaan ehdotusta kotoutumistukena maksettavaksi yleistueksi.

Yhdenvertaisuus ja syrjintäkielto (PL 6 § 1 ja 2 mom.)

Esitys asettaisi työttömät työnhakijat keskenään eri asemaan maassa asumisajan ja toisaalta kielen perusteella (1. lakiehdotus 11a § ja 11b §). Perustelujen mukaan kielteiset vaikutukset kohdistuisivat käytännössä lähinnä kolmansista maista Suomeen muuttaviin henkilöihin (s. 37). Esitys on merkityksellinen yhdenvertaisuutta koskevan perustuslain 6 §:n kannalta. Pykälän 1 momentti sisältää yleisen yhdenvertaisuuslausekkeen, ja 2 momentti kieltää asettamasta ketään ilman ”hyväksyttävää perustetta” eri asemaan muun muassa ”alkuperän, kielen … tai muun henkilöön liittyvän syyn” perusteella. Kiellettyä on paitsi välitön myös välillinen syrjintä (HE 309/1993 vp, s. 44/I).

Perustuslain 6 §:ään liittyy runsas *perustuslakivaliokunnan* lausuntokäytäntö. Sen mukaan yhdenvertaisuussäännös kohdistuu myös lainsäätäjään. Lailla ei voida asettaa mielivaltaisesti ihmisiä tai ihmisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Yhdenvertaisuussäännös ei edellytä kuitenkaan kaikkien ihmisten kaikissa suhteissa samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia. Yhdenvertaisuusnäkökohdilla on merkitystä sekä myönnettäessä lailla etuja ja oikeuksia ihmisille että asetettaessa heille velvollisuuksia. Lainsäädännölle on valiokunnan mukaan toisaalta ominaista, että se kohtelee tietyn hyväksyttävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi ihmisiä eri tavoin edistääkseen muun muassa tosiasiallista tasa-arvoa. Yhdenvertaisuusperiaatteesta ei voi johtua tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn. (Esim. *PeVL 41/2024 vp*, kappale 4).

Perustuslain 6 §:n 2 momentissa lueteltuja erotteluperusteita voidaan pitää syrjintäkiellon ydinalueena. Perustuslakivaliokunnan mukaan erilaisen kohtelun mahdollistavalle hyväksyttävälle perusteelle asetettavat vaatimukset ovat korkeat erityisesti silloin, kun erottelu perustuu syrjintäkiellossa lueteltuihin henkilöön liittyviin syihin. Hyväksyttävän perusteen on oltava asiallisessa ja kiinteässä yhteydessä lain tarkoitukseen. Henkilöihin kohdistuvat erottelut eivät saa olla mielivaltaisia, eivätkä erot saa muodostua kohtuuttomiksi. (Esim. PeVL 41/2024 vp, kappale 5 ja *PeVL 68/2022 vp*, kappale 5 sekä niillä viitatut).

Arvioitavaa esitystä jossain määrin muistuttava hallituksen esitys (HE 69/2026 vp) oli esillä perustuslakivaliokunnan tuoreessa lausunnossa *PeVL 44/2026 vp.* Kyse oli siinä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta. Tuen saamisen edellytykseksi ehdotettiin, että tuen saaja on asunut Suomessa vähintään kolmen vuoden ajan 16 vuotta täytettyään. Vaatimus ei koskenut alle 19-vuotiaasta henkilöä. Perustuslakivaliokunta viittasi lausunnossaan *perustuslain 19 §:n 2–4 momentin* esitöihin, joiden mukaan ehdotusta esimerkiksi perustoimeentuloa turvaavan etuuden porrastamisesta Suomessa työskentelemisen tai asumisen keston mukaan on arvioitava perusoikeuksia koskevien yleisten oppien, lähinnä hyväksyttävyys- ja suhteellisuusnäkökohtien nojalla (PeVL 44/2026 vp, kappale 7 sekä siinä viitatut *PeVM 25/1994 vp*, s. 10–11 ja *HE 309/1993 vp*, s. 72/II). Mainituissa esitöissä mahdolliseksi katsottu perustuslain 19 §:n 2–4 momentin mukaisten oikeuksien rajoittaminen Suomessa asumisen tai työnteon perusteella sisältää valiokunnan mukaa itsessään sen lähtökohdan, että henkilö voidaan asettaa erilaiseen asemaan sen perusteella, kuinka kiinteä yhteys hänellä on Suomeen asumisen tai

työnteon välityksellä. Tämä koskee näitä oikeuksia toteuttavien palvelujen rajaamista silloinkin, kun kyse ei ole perustuslain 19 §:n 2–4 momentin mukaisten oikeuksien rajoittamisesta. Sanottu muodosti hyväksyttävän perusteen erilaiselle kohtelulle perustuslain 6 §:n kannalta myös esillä olleessa tilanteessa (PeVL 44/2026 vp, kappale 10 ja siinä viitattu lausunto).

Sama lähtökohta soveltuu nähdäkseni myös nyt käsillä olevaan tapaukseen. Ehdotusta eri asemaan asettamisesta on arvioitava siten ennen muuta perusoikeuksien yleisiin rajoitusperusteisiin kuuluvien hyväksyttävyys- ja oikeasuhtaisuusvaatimusten kannalta.

Esityksen tavoitteena on sen perustelujen mukaan vahvistaa työn merkitystä Suomeen kotoutumisen avaintekijänä, luoda etuusjärjestelmään kannustin kotimaisen kielen oppimiseen sekä vahvistaa hiljattain Suomeen muuttaneen omaa vastuuta tuloksellisesta kielen oppimisesta ja työmarkkinoille pääsystä. Lisäksi pyritään edistämään kohderyhmään kuuluvien henkilöiden pääsyä kotoutumisen alkuvaiheessa heidän tarpeitaan vastaavaan, työllistymistä tukevaan taikka suomen tai ruotsin kielen taitoa edistävään palveluun kohtuullisessa ajassa (s. 35).

Edellä mainitun kotihoidon ja yksityisen hoidon tukea koskevan esityksen tavoitteet kolmen vuoden asumisaikavaatimukselle[1] vastasivat *mutatis mutandis* monin kohdin nyt esitettyjä tavoitteita. Perustuslakivaliokunta piti tavoitteita hyväksyttävinä ehdotetulle sääntelylle mutta kiinnitti huomiota siihen, että esityksessäkin uudistuksen vaikutuksista ja Norjan lainsäädännöstä saaduista kokemuksista selostettu huomioon ottaen tavoitteiden toteutuminen oli epävarmaa (PeVL 44/2026 vp, kappale 11). Toisessa yhteydessä valiokunta on todennut, että perustuslain 19 §:n 2 momenttiin kohdistuvan rajoituksen yhteydessä esitetty tavoite työllisyyden edistämisestä kiinnittyy *perustuslain 18 §:n 2 momentissa* säädettyyn työllisyyden edistämisvelvollisuuteen, millä seikalla on merkitystä, jos esityksen tueksi on esitettävissä arvio työllisyyden vahvistumisesta (*PeVL 15/2023 vp*, kappale 10).

Työttömyysetuuden maksamista maahanmuuttajille pienempänä kuin muille työttömille työnhakijoille arvioitiin myös perustuslakivaliokunnan lausunnossa *PeVL 55/2016 vp*. Esityksellä tavoiteltiin Suomen vetovoiman vähentämistä turvapaikanhakijoiden maahanmuuton kohteena, julkisen talouden tasapainottamista sekä maahanmuuttajien yhteiskuntaan integroitumisen edistämistä ja heidän työllistymismahdollisuuksiensa parantamista. Perustuslakivaliokunta piti ensin mainittua tavoitetta ongelmallisena perustuslain 22 §:n kannalta, eikä säästötavoite voinut sen mukaan perustella sellaisenaan poikkeamista perustuslaissa turvatusta ihmisten yhdenvertaisuudesta. Integroitumis–tavoitteesta se totesi, ettei se pitänyt uskottavana, että alentamalla maahanmuuttajien perustoimeentuloon liittyviä etuuksia edistetään näiden integroitumista yhteiskuntaan,

[1] Esityksen tavoitteena oli nopeuttaa hiljattain maahan tulleiden pienten lasten vanhempien kotoutumista, edistää kotimaisen kielen oppimista ja työmarkkinoille ohjautumista erityisesti kotoutumispalveluihin osallistumisen kautta, edistää lasten integroitumista ja kotimaisen kielen oppimista varhaiskasvatukseen osallistumisen kautta ja vaikuttaa niin, että alle kolme vuotta Suomessa asuneiden pienten lasten vanhemmat valitsisivat varhaiskasvatukseen osallistumisen aiempaa useammin lasten hoitomuodoksi (PeVL 44/2026 vp, kappale 11).

vaikka kotoutumistavoitteen toteuttamiseen saattoikin liittyä tekijöitä, jotka perustelevat työttömyyden aikaisen perustoimeentulon turvan järjestämistä maahanmuuttajien osalta muista työttömistä poikkeavalla tavalla. Koska esityksessä ei ollut asianmukaisesti selostettu, miten etuuden alentamisen oli tarkoitus edistää integroitumista, valittu keino ei ollut soveltuva esitetyn päämäärän saavuttamiseksi. Esityksessä ei ollut siten esitetty perustuslain 6 §:n 2 momentissa vaadittua hyväksyttävää perustetta sille, että työttömien maahanmuuttajien saaman kotoutumistuen taso on määriteltävä vastaavin perustein työmarkkinatukea saavien muiden työttömien työttömyysetuuden tasoa alemmaksi. Säännösehdotusta oli sen vuoksi muutettava, jotta laki voitiin käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä (PeVL 55/2016 vp, s. 4–5).

Nyt tarkasteltavan esityksen perusteluissa todetaan niin ikään monin kohdin, että esitettyjen tavoitteiden saavuttaminen valitun keinon (yleistuen alentaminen) avulla on epävarmaa. Tämä koskee niin kotimaisen kielen oppimista kuin työllistymistä koskevaa tavoitetta. Tarkkaa selontekoa ei esitetä tässäkään yhteydessä siitä, miten etuuden alentamisen oli tarkoitus edistää integroitumista. Perustelujen mukaan tutkimukseen perustuvaa näyttöä ei ole siitä, että rahallisilla kannustimilla voitaisiin vaikuttaa pysyvästi ihmisten käyttäytymiseen, kuten kielen oppimiseen (s. 38–39). Alennetun yleistuen arvioidaan lisäävän työllisyyttä enintään noin 320 henkilöllä ja kasvattavan poistumia työttömyydestä enintään noin 310 henkilöllä (s. 50, 51). Koska työttömyyspoistumista merkittävä osa kohdistuisi todennäköisesti muualle kuin avoimille työmarkkinoille, työllisyysvaikutus jäisi vielä tätäkin pienemmäksi (s. 52; työllisyysvaikutuksista tarkemmin s. 49–52).

> Epävarmuus tavoitteiden saavuttamisesta korostui esitysluonnoksesta annetuissa lausunnoissa. Niiden mukaan eri alueilla palveluiden saatavuus, työpaikkojen tarjonta ja koulutuksen laatu vaihtelevat huomattavasti vaikuttaen henkilöiden tosiasiallisiin mahdollisuuksiin täyttää asetetut vaatimukset. Seurauksena olisi tilanteita, joissa maahanmuuttajilla ei ole realistisia mahdollisuuksia täyttää edellytyksiä, vaikka he toimisivat aktiivisesti. Todennäköisenä pidettiin joissakin lausunnoissa sitä, että alhaisempi tukitaso lisäisi toimeentulohaasteita, jotka saattavat päinvastoin vaikuttaa kielteisesti henkilöiden kykyyn oppia kieltä ja työllistyä (s. 74).

Asumisaikavaatimusta ei sovellettaisi henkilöön, joka ei voi osoittaa vaadittua kielitaitoa ”vammaisuuden tai muun vastaavan syyn” vuoksi (1. lakiehdotus 11b § 1 mom. 4 kohta.). ”Muun vastaavan syyn” sisältöä on täsmennetty säännöskohtaisissa perusteluissa (s. 84). Poikkeussäännös on merkityksellinen oikeasuhtaisuusarvioinnin kannalta, niin kuin on ehdotus palveluun pääsemisen takuuajastakin. Viimeksi mainitun mukaan työvoimaviranomaisen olisi huolehdittava siitä, että alennettua yleistukea saava työnhakija pääsee palvelutarvettaan vastaavaan palveluun viimeistään, kun hänen työnhakunsa on ollut voimassa yhteensä kuusi kuukautta (2. lakiehdotus 37a §). Säännöksen voidaan arvioida parantavan ainakin jossain määrin henkilön tosiasiallisia mahdollisuuksia päästä täysimääräisen yleistuen piiriin täyttämällä asetettu työssäoloehto ja/tai kielitaitovaatimus jo ennen, kuin hän on asunut maassa vaaditut kolme vuotta.

Johtopäätökseni on, että eri asemaan asettamiselle esitetyt tavoitteet ovat sinänsä hyväksyttävät, kun otetaan huomioon myös julkiselle vallalle perustuslain 18 §:n 2

momentissa säädetty työllisyyden edistämisvelvollisuus. Pulma on kuitenkin siinä, että tavoitteiden saavuttaminen valitun keinon avulla on perustelujen valossa epävarmaa ja että tavoitellut vaikutukset jäisivät mitä ilmeisimmin parhaimmassakin tapauksessa vaatimattomiksi. Yhdenvertaisuusperusoikeuteen kohdistuva rajoitus – eri asemaan asettaminen perustuslain nimenomaisesti kieltämän syyn nojalla – ei vaikuta siten olevan oikeassa suhteessa sillä saavutettavaan hyötyyn nähden. Esitetty peruste eri asemaan asettamiselle ei täytä näin ollen perustuslain 6 §:n 2 momentin vaatimuksia. Ehdotukset kielitaidon osoittamista koskevasta poikkeuksesta ja palveluun pääsemisen takuuajasta lieventävät arviota mutta eivät muuta sen lopputulosta.

Lisänäkökohtana viittaan vielä *Euroopan sosiaalisen peruskirjan 13 artiklaan* ja *Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitean* sitä koskeviin kannanottoihin. Mainittu artikla vahvistaa edellytykset täyttävälle oikeuden sosiaaliavustuksen ja lääkinnälliseen apuun. Sosiaalisten oikeuksien komitea on pitänyt Suomen aikaisempaa työmarkkinatukea 13 artiklan tarkoittamana sosiaaliavustuksena[2]. Nykyinen yleistuki muistuttaa kaikissa olennaisissa suhteissa työmarkkinatukea, jonka se on korvannut 1.5.2026 alkaen. Siten myös yleistukea on arvioitava käsitykseni mukaan peruskirjan 13 artiklan eikä oikeutta sosiaaliturvaan koskevan 12 artiklan valossa (vrt. säätämisjärjestysperustelut, s. 106–107).

Peruskirjan 13 artiklan 1 kohta velvoittaa valtiota varmistamaan, että ”jokaiselle, jolla ei ole riittäviä tuloja tai varoja ja joka ei pysty hankkimaan tällaisia tuloja tai varoja joko omin avuin tai muista lähteistä”, annetaan riittävää apua ja sairaustapauksissa kyseisen tilan vaatimaa hoitoa. Peruskirjan liitteen mukaan ulkomaan kansalaiset kuuluvat sopimuksen soveltamisalaan vain, jos he ovat muiden sopimuspuolten kansalaisia ja ”asuvat laillisesti tai työskentelevät säännöllisesti” sopimuspuolen alueella. Liitteessä tai sopimuksen perustelumuistiossa ei määritellä, mitä laillisella asumisella tai säännöllisellä työskentelyllä tarkoitetaan.

Sosiaalisten oikeuksien komitea on pitänyt Suomen soveltamaa käytäntöä 13 artiklan 1 kohdan vastaisena siltä osin, kuin Suomessa laillisesti asuvia muiden sopijapuolten kansalaisia ei kohdella yhdenvertaisesti omien kansalaisten kanssa sosiaaliavustuksen myöntämisessä. Arvostelu on kohdistunut toimeentulotuen myöntämiseen liittyviin rajoituksiin, joita sovellettiin määräaikaisella oleskeluluvalla Suomessa oleskeleviin ulkomaalaisiin.[3] Päätelmät ilmentävät peruskirjan vaatimusta kohdella maassa laillisesti asuvia muiden sopijapuolten kansalaisia yhdenvertaisesti omiin kansalaisiin nähden. Vaatimus suojaa paitsi välittömältä myös välilliseltä syrjinnältä

[2] Esim. Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitean päätös 14.9.2022 (Complaint No 172/2018), kappale 103 (https://hudoc.esc.coe.int/fre/#{%22sort%22:[%22escpublicationdate%20descending%22],%22escdcidentifier%22:[%22cc-172-2018-dmerits-en%22]}, ja komitean Suomelle tammikuussa 2018 antamat päätelmät Suomen 12. määräaikaisraportin johdosta, s. 21–22 (https://www.coe.int/en/web/european-social-charter/finland).

[3] Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitean tammikuussa 2014 antamat päätelmät Suomen 8. määräaikaisraportin johdosta, s. 22 (https://um.fi/documents/35732/0/ESP_Finland2013_en.pdf/c1edef72-150f-b395-0db5-d51f7c64d45e). Ks. myös komitean tammikuussa 2018 antamat päätelmät Suomen 12. määräaikaisraportin johdosta, s. 22–23.

(säätämisjärjestysperustelut s. 107). Tämä koskee mitä todennäköisimmin myös 13 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua oikeutta sosiaaliavustuksen saamiseen. Asiaa olisi ollut syytä tarkastella esityksen perusteluissa.

Perustoimeentulon turva (PL 19 § 2 mom.)

Perustuslain 19 §:n 2 momentin mukaan jokaiselle on taattava lailla oikeus perustoimeentulon turvaan säännöksen luettelemien sosiaalisten riskien varalta. Yleistuella toteutetaan tätä oikeutta siltä osin, kuin kyse on oikeudesta perustoimeentulon turvaan työttömyyden aikana (PeVL 41/2005 vp, kappale 3 ja siinä viitatut eduskunta-asiakirjat). Tarkasteltavalla esityksellä on yhteys perustuslain 19 §:n 2 momenttiin erityisesti siksi, että yleistuki maksettaisiin sen mukaan osalle työttömistä työnhakijoista tavanomaista yleistukea pienempänä kotoutumistukena.

Perustuslain 19 §:n 2 momentin esitöiden mukaan momentissa tarkoitettu perustoimeentulon turva merkitsee pidemmälle menevää turvan tasoa kuin pykälän 1 momentin mukainen oikeus välttämättömään toimeentuloon. Perustoimeentulon turvan käsite on voimassa olevasta sosiaalilainsäädännöstä riippumaton eikä kiinnity suoraan olemassa oleviin etuusjärjestelmiin. Turvan riittävyyttä arvioitaessa merkitystä on sillä, ”onko henkilöllä lakisääteiset turvajärjestelmät ja hänen tilanteensa (…) muutoin kokonaisuutena arvioiden toimeentulon edellytykset” huolimatta siitä, että hänen normaalit toimeentulomahdollisuutensa ovat esimerkiksi työttömyyden takia heikentyneet. Säännöksen vaatimuksia eivät vastaisi sellaiset lainsäädännölliset muutokset, jotka merkitsisivät ”olennaista puuttumista” perustoimeentulon turvaan. (HE 309/1993 vp, s. 70–71)

Kototutumistukena maksettavan yleistuen suuruudeksi ehdotetaan 28,05 euroa päivässä (vuoden 2026 tasossa) (1. lakiehdotus 15 § 2 mom.), mikä tarkoittaa noin 723 euroa kuukaudessa. Taso olisi 90,4 prosenttia täysimääräisen yleistuen tasosta. Kuukausittainen ero olisi noin 77 euroa (nettona noin 61 euroa, 20 prosentin ennakonpidätyksellä laskettuna. Perustelujen mukaan tasoero vaikuttaisi kielteisesti kotoutumistuen saajien enemmistön taloudelliseen tilanteeseen, mutta vaikutus arvioidaan vähäisiksi. Tätä perustellaan mahdollisuudella korvata erotus noin 30 prosentissa tapauksista perustoimeentulotuella. Alennetun etuuden nettomäärä vastaisi suurin piirtein yksinasuvalle myönnettävän perustoimeentulotuen perusosaa. Uudistus kasvattaisi perustoimeentulotuen saajien määrää, mutta vaikutus jäisi perustelujen mukaan tässäkin suhteessa vähäiseksi. Muutos ei vaikuttaisi ”merkittävissä määrin” henkilöiden asemaan tai mahdollisuuksiin toimia yhteiskunnassa, sillä käytettävissä olevien tulojen nettoero verrattuna tavallista yleistukea saaviin jäisi vähäiseksi ja kohdistuisi muihin kuin toimeentulotukea saaviin. Toimeentulotukijärjestelmän arvioidaan turvaavan viime kädessä kaikille riittävän vähimmäistoimeentulon yhdenvertaisin edellytyksin jatkossakin. (Perustelut, s. 39–40, 42, 52–53)

Perustelut näyttävät lähtevän ajatuksesta, ettei perustoimeentuloa turvaavan etuuden alentamiselle ole estettä, kunhan voidaan osoittaa, että menetys on korvattavissa

viimesijaiseen sosiaalietuuteen, toimeentulotukeen, turvautumalla. Pidän ajatusta ongelmallisena. Perustuslakivaliokunta on korostanut useassa yhteydessä, ettei perustoimeentuloa turvaava järjestelmä ei voi muodostua perustuslain 19 §:n 1 momentin mukaisesta viimesijaisesti turvasta. Se on pitänyt huolestuttavana, että ehdotetun lainsäädännön arvioidaan ohjaavan etuudensaajia viimesijaiseksi tarkoitetun toimeentulotuen saajiksi. Valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että toimeentulotukeen liittyy muusta sosiaaliturvajärjestelmästä poikkeava tarveharkinta (esim. PeVL 15/2003 vp, kappale 16 ja siinä viitatut).

Perustuslakivaliokunnan mukaan perustuslaissa ei voida yksityiskohtaisesti säätää, millä tavoin ja esimerkiksi minkä tasoisina etuuksina perustoimeentulon turva taataan lailla. Momentin mukaisina ei voida pitää ainakaan sellaisia muutoksia toimeentuloturvan sääntelyyn, jotka vaarantaisivat vähimmäistoimeentulon tai johtaisivat 1 momentissa tarkoitettua välttämättömän toimeentulon turvaa heikompaan perustoimeentuloturvan mitoitukseen. Valiokunta on samalla painottanut, että toimeentulotukea ja ihmisarvoisen elämän edellyttämää toimeentuloa perustuslain 19 §:n 1 momentin tarkoittamassa mielessä ei voida samaistaa toisiinsa, vaan toimeentulotukijärjestelmän avulla on pyritty turvaamaan sosiaalisesti hyväksyttävää elintasoa, mikä on useimmissa tapauksissa enemmän kuin perustuslain 19 §:n 1 momentissa taattu oikeus (esim. *PeVL 45/2024 vp*, kappale 5 ja siinä viitatut)

Vaikka esitys ei merkitsisi ehkä olennaista puuttumista perustoimeentulon turvaavaan oikeuteen, huomionarvoista on täysimääräisen yleistuen jo nykyisellään varsin matala taso, jolloin vähäinenkin leikkaus voi muodostua ongelmaksi perustuslain kannalta. Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea katsoi vuonna 2022 antamassaan päätöksessä, ettei silloisen työmarkkinatuen taso vastannut peruskirjan 13 artiklan vaatimuksia (”clearly not sufficient”). Työmarkkinatuen suuruus oli arviointiajakohtana (vuosi 2021) 33,78 euroa päivässä (726,27 euroa kuukaudessa) eli tasoltaan nyt ehdotettua yleistukea korkeampi.[4] Pidän esitystä tällä perusteella ongelmallisena perustuslain 19 §:n 2 momentin näkökulmasta. Esityksen tavoitteet ovat edellä todetun mukaisesti hyväksyttävät, mutta sen oikeasuhtaisuuteen voidaan kohdistaa vastaavia epäilyjä kuin edellä yhdenvertaisuusperusoikeuden kohdalla. Lisäksi esitetyt perustelut yleistuen alentamiselle ovat riittämättömät sikäli, kuin niissä viitataan vain mahdollisuuteen korvata heikennys toimeentulotuella.

Helsingissä 14. syyskuuta 2026

Raija Huhtanen
julkisoikeuden professori (emerita)

[4] Sosiaalisten oikeuksien komitean päätös 14.9.2022 (Complaint No 172/2018), kappaleet 103–106. Ks. myös komitean seurantaraportti tammikuulta 2024. Sen mukaan tilanne ei ollut tässä suhteessa muuttunut vuonna 2022. Follow-up to Decisions on the Merits of Collective Complaints. Findings 2023, s. 48–51, 54–55) (https://rm.coe.int/findings-2023-en/1680aef57f).